

Vana Võromaa käsitöö tootearendus- ja turundusvõrgustiku toimekava

Millega on tegemist?

Vana-Võromaa kultuuriomapära kasutava ettevõtluse üheks arengupotentsiaaliga valdkonnaks on loomemajandussektorisse kuuluv käsitöö. Paraku ei paista Vana-Võromaa käsitöö ikka veel välja, kuigi see oleks üks peamisi võimalusi piirkonna atraktiivsel tutvustamisel. Vana-Võromaal on palju heade oskustega käsitöömeistreid, kes loovad ja teevad omanäolisi esemeid, aga tegemised on väiksemahulised, killustunud ning müügiatraktiivsus ei suuda ajaga kaasas käia.

Miks on seda vaja? Mis on eesmärk?

1. Vaja on meie omanäolise piirkonna (Vana-Võromaa) käsitöötooted ja -oskused esile tuua, et me paistaks piirkonnana välja ja meil oleks piisavalt omanäolisi käsitöötooteid, mille kaudu endast teada anda. Selleks on vaja ühiselt teadmised, oskused ja jõud kokku panna, et korraldada Vana-Võromaa kaubamärgi all tootearendust ja müüki, laiendada toodete sortimenti ja müügikanaleid, toodete kohta infot anda ja aktiivselt müüa. Edaspidi leida uusi turgusid kaugemal.
2. Tugeva omanäolise käsitöö abil ja kaudu luuakse piirkonnale mainet ning selle kaudu on võimalik arendada nii turismi, toidu kui loomemajanduse valdkondi
3. Käsitöökaupade tootmine/teenuste pakkumine annab põlist elulaadi hindavatele, kohalike kultuuritavasid ja identiteeti kandvatele inimestele sissetulekut ja aitavad neil majanduslikult toime tulla. Pere-ettevõtluses ja talueluviisi puhul aitab käsitööga tegelemine täita sesoonsusest tulevaid majandustegevuse tühje perioode.
4. Võro kultuuritavasid kandvatest inimestest vähemalt osa ei pea majanduspõgenikena lahkuma oma kodupaigast, vaid saavad oma pärandiliste oskuste ja teadmistega ära elamist teenida, sh anda kultuuripärandit edasi oma kogukonnas.

Kes on partnerid? Kes on sihtgrupid?

Esimese ringi partnerid on Vana-Võromaa käsitöölised/käsitööettevõtted, kes on huvitatud tootearendusest, atraktiivsest müügist ning koostööst.

Teise ringi partnerid on piirkonna müügipaigad, turismisektor, mainekujundusega tegelejad, Uma Meki võrgustik, loome-ettevõtjad, muid piirkonna eripärasid kasutavad ettevõtjad.

Sihtgruppideks on piirkonna külastajad, käsitöötoodete tarbijad üle Eesti ja mujal maailmas, käsitööoskuste õppimisest huvitatud, turismisektori arendajad,

Praegune olukord ja eeldused

2014 uuris Võru Instituut käsitöö valdkonna olukorda ja probleemistikku. Kokkuvõtvalt saab öelda, et praegu on käsitööettevõtlus killustunud, enamus ettevõtjaid tegutsevad omaette, potentsiaalset organisatsiooni sektorisisese koostöö korraldajana ei ole. Tugevat abi vajavad käsitöölised tootarenduse osas, sh ideid ja näpunäiteid piirkonna eripära kandvate toodete ja tooteseeriade loomiseks. Müügivõimaluste laienemine ja üldse müügi-reklaamiabi aitaks käsitöölistel keskenduda tulemuslikumale tootmisele. Täpsemalt vt uuringu aruanne: http://www.wi.ee/img/picture/projektid/uma_arenguprogramm/kasityyuuring2014_ar_okt.pdf

Selleks, et Vana-Võromaa käsitöö piirkonna kaubamärgina toimima hakkaks ja kasvaks edaspidi arvestatavaks loomemajanduse osaks, on vajalik esimeses etapis toimima saada käsitöölise ühistegevus ning käsitöö müüki toetavad piirkonnaülesed ettevõtmised.

Viidatud uuringu tulemustest ning käsitöölise ümarlaua aruteludest 2014 aasta sügisel on selgunud sektori arendamiseks vajalikud esmased tegevused, mida võib käsitleda kui Vana-Võromaa käsitöölise koostöövõrgustiku toimekava.

Kava on planeeritud aastateks 2015-2020 ning see on jagatud viieks alategevuseks, mis siiski on omavahel tugevalt seotud, st ükski tegevus eraldivõetuna ei vii tulemusliku lõppeesmärgini.

Mida tehakse?

Vana-Võromaa käsitöölise koostöövõrgustiku tegevused

Piirkonna eripära kandvate toodete arendamiseks on vajalik koostada ja läbi viia õppeprogramm käsitöölise kohaliku kultuuripärandi tundmaõppimiseks.

- Kultuuripärandi õppeprogrammi koostamine, lektorite leidmine, abimaterjalide koostamine
- Tootarenduse alased õppepäevad (koostöö Viljandi KA-ga)

Piirkonna eripära kandvate käsitöötoodete esitlusteks ja müügiks käsitöölise/ettevõtjatele vajalike tingimuste loomine

- e-poe "Uma puut" loomine
- Vana-Võromaa esindusboksi loomine messidel ja laatadel käimiseks
- ühise turundamise korraldamine (müügikohtade ja -kanalite otsimine, laatadel-messidel käimise plaanide koostamine aastate või muude perioodide kaupa)
- teistest eristumiseks vajaliku võro kultuuripiirkonna tunnusmärgi (märkide) ja läbivate elementide väljatöötamine (sh kaubale pandav märk, soovituslik juhend müügikohtade kujunduseks, esindusrõivasteks, etikettide ja reklaamide kujundamiseks)

Piirkonna jaoks keskne **käsitööalase vajaliku info leidmise ja jagamise süsteem**. Info õppevõimalustest, esitlustest, näitustest, laatadest-messidest (sh kus kavatsetakse ühiselt välja minna), milliseid uusi tooteid on loodud, rubriik ostan-müün-vahetan,

- luua FB suletud grupp + e-posti teel
- koduleht (esmalto rubriik Võru Instituudi kodulehel)
- käsitöölise regulaarsed kokusaamised erinevate arendustööde arutamiseks (ühisdisain või märk, e-pood, pakendamine, esinduse ja boksi koostamise-kujundamisega seotu jms)+ info vahetus + üks uusi teadmisi andev loeng/õppus/esitlus

Käsitööga haakuv koostöö turismisektoriga Vanal-Võromaal

- Omavaheline infovahetus (käsitööline- turism) müügikohtadega sh. infopunktid, turismitalud ja käsitööd müügiks pakkuvad muud ettevõtted
- Kohalikku eripära kandvate käsitöötoodete pakkumine turismitoodete loomiseks (talude/ruumide/näitusesaalide/söögisaalide jms kujundamiseks mööbel, tekstiilid, kujunduselemendid. Teenindajate rõivad, meened-kingid jms)
- Üksteisele (käsitööline turismipaigale ja vastupidi) reklaami tegemine ja kontaktide jagamine, ühised reklaammaterjalid, sh interaktiivsed

Koostöö loodavate loomemajanduskeskustega Võru linnas

- Võru linnavalitsus teeb ettevalmistusi hoone rajamiseks (esialgse nimetusega Uma Loomekoda ->Uma koda), kus lisaks kohalikule toidule on planeeritud ka ruumid käsitöö esitluseks ning arendustöök: müügiroom koos õpitubadega, tööruumid alustavatele käsitöölisele (müügipaiga idee: Marge Ojastu). Oodatud on käsitöölise ideed ja vajaduste teadaandmine hoone planeerimise etapis (2015). Nt on plaanis käivitada Võromaa rahvarõivaste valmistamiseks vajalike oskuste õpetamine (idee: Carmen Kungas).
- Loomelabor Võru linnas. Avatud Ateljee salong ja tööruumid, kaasavad esitlused ja teenused loomeinimestele (idee: Ruti Jõgi)

Kuidas tehakse?

Kõigi eelnevate tegevuste tulemuslikuks arendamiseks on vajalik käsitöö valdkonna tegevuste keskne koordineerimine. Minimaalselt on vajalik vähemalt ühe töötaja töö tasustamine ja mõningad tegevuskulud. Töö sisuks on omapära-toodete arendustöö, e-poe ülesehitamine, piirkonnas ja piirkonnast väljas esinduse-ja müügivõimaluste korraldamine, tegevused võimeka organisatsiooni kujundamiseks või loomiseks. Edaspidi võib keskseks organisatsiooniks kujuneda Võrru planeeritav loomekoda, kus käsitööl oleks niikuinii oluline osa.

Kes teevad?

Käsitöölise kui põhipartnerite ja kasusaajate hinnangul ei ole praegu kohasemat ning võimekamat organisatsiooni kui Võru Instituut. Toetavaks partneriks võiks olla Võrumaa Areguagentuur, kustkaudu on kavandatud koordineerida teisi haakuvaid valdkondi (turism, mainekujundus, toiduvõrgustik).

Toimekavas on praegu arvestatud, et aastatel 2015-2017 koordineeritakse käsitöö valdkonna Võru Instituudi kaudu, kui selleks õnnestub vastavaid rahalisi vahendeid saada. Inimressurss valdkonna koordineerimiseks on olemas.

Aastaks 2018 peaks olema kujunenud käsitööga tegelev organisatsioon, kes võtab tegevuse üle.

Millal ja kui kaua?

Planeeritud on toetavad tegevused perioodil 2015 - 2020. Kuue aastaga võiks toetuste abiga Vana-Võromaa käsitöö sektor piisavalt tugevaks saada, et edaspidi põhitegevustes ise ära majandada. Kindlasti tuleb jooksvalt toimekava eelarvekalkulatsioonid kohendada vastavalt realiseeruvate tegevuste kogemusele ja tulemustele.

Palju maksab?

Lisatud kulueelarve kalkulatsioonid vajalike toetussummade osas tegevuste ja aastate lõikes. Toetusvajaduse suurusjärk on aastas 20 000 eurot

Võimalikud rahastamisallikad ei ole hetkel veel meetme tasandil selged, sest sektori ettevõtjate omafinantseerimise võimekus on praegu üsna napp. Toimekavas näidatud tegevusi on võimalik ka väiksemate osade kaupa arendada, aga see nõuab ikkagi pidevat koordinaatori tööd ja toetavat organisatsiooni, mille kaudu koostöö toimib.

Koostanud november/detsember 2014: Külli Eichenbaum, Vilve Oja.

Kontakt: kylli.eichenbaum@wi.ee